

Oproepen en mededelingen

Braakballen van uilen

Sommige vogelaars komen af en toe in aanraking met slaapplaatsen of nestplaatsen van uilen. Hier zijn vaak flinke aantallen braakballen te vinden. Wanneer deze met enige regelmaat worden verzameld en geanalyseerd, kan met de resultaten iets worden gezegd over de globale aantalsontwikkelingen van de kleine zoogdieren ('muizen') in dat territorium. Dat is nu juist één van de taken van Zoogdiermonitoring.

Zoogdiermonitoring is een project dat is opgezet door de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming (VZZ) en de Vleermuiswerkgroep Nederland (VLEN/SVO). De bedoeling is dat het wordt gedragen door alle natuurbeschermingsorganisaties die zich (onder meer) met het verzamelen van gegevens van zoogdieren bezig houden. Zoogdiermonitoring is in april 1995 gestart en probeert in beeld te krijgen hoe het met de ontwikkelingen van wilde zoogdieren in Nederland is gesteld. Hiervoor worden verschillende methoden toegepast.

Het gebruik van braakballen voor monitoring-doeleinden is nog niet vaak toegepast. Slechts op enkele plaatsen in Nederland en daarbuiten zijn vele jaren achtereenvolgende braakballen verzameld en geanalyseerd. Dat aantal plaatsen willen we graag flink uitbreiden. Hiervoor hebben we al contacten met de landelijke Kerkuilen Werkgroep. Daarnaast willen we ook braakballen op slaapplaatsen van Ransuilen verzamelen, vooral wanneer bekend is dat deze slaapplaatsen zich al jaren achtereenvolgende op ongeveer dezelfde plaats bevinden.

Weet u van dergelijke slaapplaatsen en denkt u daar (elk jaar) in de periode december t/m februari ongeveer 50 braakballen (in totaal) te kunnen verzamelen, neem dan contact met ons op. Dat kunt u doen door een kaartje of briefje te sturen naar: *Zoogdiermonitoring, Antwoordnr 8847, 3500 ZK Utrecht*. Ook kunt u ons bellen of faxen: tel 030-2544642, fax 030-2518467. U krijgt dan nadere informatie toegezonden. U kunt hier ook informatie krijgen over onze andere projecten, zoals over het tellen van eekhoorn-nesten.

Rombout de Wijs & André Kaper

Verzoek melding dode Kleine en Wilde Zwanen

Het Nederlands Instituut voor Oecologisch Onderzoek (NIOO) in Nieuwersluis en de Vakgroep Gedragsbiologie van de Rijksuniversiteit Groningen hebben gezamenlijk een project opgezet waarin kwalitatieve en kwantitatieve veranderingen in de lichaamsreserves van zwanen in kaart worden gebracht, om zo de oecologische beperkingen van trek en andere 'dure' periodes in het leven van een zwaan te begrijpen.

Veel vogels bouwen lichaamsreserves op, voorafgaand aan periodes van hoge energie uitgave, bijvoorbeeld voorafgaand aan de trek of het broedseizoen. Zo worden vet- en eiwitreserves opgeslagen, die bijvoorbeeld dienen als brandstof tijdens vliegen of voor de aanmaak van eieren. Dit proces speelt zich onder andere af bij trekkende, arctisch broedende watervogels, zoals zwanen, ganzen, eenden en steltlopers. De hoeveelheid reserves die een vogel kan opslaan is bepalend voor broedsucces en overleving. Een goed inzicht in de veranderingen in lichaamsreserves door het jaar, gecombineerd met onderzoek naar energie (voedsel-) opname en -uitgave, is o.a. van belang voor de bescherming van gebieden waar op cruciale momenten in de jaarcyclus van deze vogels reserves worden aangelegd.

Het is echter niet gemakkelijk om bij levende vogels die reserves te schatten uit lichaamsgewicht. Wel is het mogelijk om bij vers dode dieren deze reserves te meten, door middel van karkas analyse. Een nieuwe techniek, *nuclear magnetic resonance imaging (NMR-Imaging)*, waarbij vogels in een sterk en wisselend magnetisch veld worden geplaatst en waarna de reactie hierop van protonen (waterstof-ionen) wordt gemeten, biedt de mogelijkheid om zowel in dode als in levende dieren de omvang van vet- en eiwitreserves te bepalen. Ook de plek waar die worden opgeslagen kan bepaald worden (bijvoorbeeld onderhuidse vetlagen en de grootte van vlieg- en loopspieren). Tenslotte kunnen bovendien veranderingen in de grootte van verschillende organen, zoals hart, lever, maag etc. worden gemeten. De NMR faciliteit wordt beschikbaar gesteld door het Bijvoet Centrum van de Rijksuniversiteit Utrecht. In eerste instantie moet deze geavanceerde methode, die dus nauwkeurige informatie kan verschaffen over de samenstelling van levende dieren, geijkt worden met een aantal dode dieren.

Vogelaars die vers dode Kleine Zwanen of Wilde Zwanen in het veld vinden, zoals bijvoorbeeld draad- of winterslachtoffers die niet aangevreten zijn, worden vriendelijk verzocht zo spoedig mogelijk contact op te nemen met het NIOO in Nieuwersluis (tel. 0294-233599, vragen naar Erik Wessel of Marcel Klaassen). Bij voorbaat dank voor uw medewerking.

Songbirds of Turkey

Turkije is een sleutelgebied voor de studie van geografische variatie bij West-Palearctische vogels. De auteur C.S. Roselaar heeft gedurende 20 jaar een schat aan gegevens verzameld over verspreiding en geografische variatie van Turkse zangvogels. Deze informatie wordt gepresenteerd in de vorm van kaarten en een uitgebreide beschrijving van vogels met hun ondersoorten en geografische variaties.

De auteur wijst er in zijn voorwoord op dat iedere vogel niet alleen een lid is van een wijdverbreide soort, maar misschien ook van een aparte populatie met een beperkt leefgebied en eigen morfologische karakteristieken. Hij spreekt de hoop uit dat men er zich van bewust wordt dat het bewaren van 's werelds biodiversiteit niet alleen bestaat uit het redden van een soort op de schaal van continenten, maar ook op de schaal van ondersoorten en populaties op lokaal niveau. Het boek is uitgegeven door Ger Meesters Boekproducties, telt 240 pagina's en kost f65,-.

Broedvogels van Alkmaar

In juni verscheen dit goed verzorgde, 115 pagina's tellende boekje van de hand van Harry Smit, Kees Roobeek en Maarten Platteeuw als een bijzondere uitgave van De Kleine Alk en de VWG Alkmaar e.o. Na inleidende beschrijvingen van weer, gebied e.d. worden per soort de inventarisaties uit 1984 en 1994 in Alkmaar naast elkaar gezet. In totaal werden 72 soorten broedvogels vastgesteld. Bij de inventarisatie waren 31 personen betrokken. Sommige stadsdelen werden op alle soorten onderzocht, andere alleen op minder algemene. Het boekje is te verkrijgen door f20,- (incl.) op girorekening 2197346 van de VWG Alkmaar e.o. te Heiloo over te maken o.v.v. 'Broedvogels Alkmaar 1994'.

Kaartenactie WRN

De Werkgroep Roofvogels Nederland heeft een aantal prachtige kleurkaarten laten maken van roofvogels. Mapjes met tien ansichtkaarten kosten f10,- en mapjes met acht dubbele correspondentiekaarten kosten f13,50 (inclusief verzendkosten). Bij bestelling van 5 setjes een zesde gratis. U kunt ze bestellen door het bedrag over te maken op giro 76284 t.n.v. Werkgroep Roofvogels Nederland te Appelscha. Vergeet niet te vermelden wat u bestelt.